Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Trung Bắc Tân Văn	Trung Bắc Chủ Nhật	Đàn Bà Mới	Đông Dương Tạp Chí	Nam Phong	Khoa Học Phổ Thông	Gộp cả bốn
Một năm.	6$ 00	6$ 00	5$ 30	6$ 50	6$ 50	6$ 50	12$ 00
Các tăng và Các công-sở	»	5. 00	5. 00	5. 00	5. 00	5. 00	»
Sáu tháng.	3. 00	3. 00	2. 75	3. 25	3. 25	3. 25	6. 00
Ba tháng.	1. 50	1. 50	1. 40	1. 60	1. 60	1. 65	3. 00
Một tháng.	0. 50	0. 50	0. 50	0. 50	0. 50	0. 60	1. 00

Les abonnements partent du 1er et du 15 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LOẠN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 160

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m 065 de large.

4e page
Une seule insertion. . . . 0$ 30 le c/m
Par contrat annuel
Par contre-lettre et par insertion. . : : . . : 0$ 15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . : : : 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Chớp bóng Kim Vân Kiều

(*Tiếp theo*)

Pháp diễn kịch của Âu-tây đối với pháp diễn kịch của nước ta, thật là khác nhau, mỗi bên theo một nghĩa khác. Và cái cách sanh-hoạt của hai giống người khác nhau, cái cá-h giao-thiệp của người ta trong nhân quần, mỗi bên hiểu một khác. Người Tây thì lấy sự hát-lộ cảm-tình ra ngoài nét mặt làm một sự phải; mà người A-đông ta thì lấy cách nhẫn nhịn tình cảm một cách ẩn ở cao. Sự khác nhau ấy cũng có ảnh-hưởng lớn nghề diễn kịch.

Người Âu-tây sanh-hoạt một cách vội vàng, ngày giờ của người ta như đo như đếm, mỗi việc cử chỉ cần phải có một chủ-nghĩa, một mục đích; các việc cử chỉ của một người cần phải có liên-tiếp với nhau. Người A-đông ta thì lấy cách du-di là hay là phải, để mặc cho ngày giờ trôi chảy qua đi, trăm việc cứ chỉ tự hồ cẩu thả, được việc gì hay việc ấy, không có cần nhắc tưng tiếng nói từng cái bộ gio tay. Thành ra trong nghề diễn-kịch cũng thế.

Một tấn tuồng Tây, nhà soạn kịch nghĩ ra, đo đắn từ đầu đến cuối, mỗi hồi mỗi kịch có liên-lạc với nhau từng tí, cầu nhắc từng câu từng chữ, định hạn từng giờ từng phút, thời trước những chỗ nào có hiệu-lực đối với người ngồi xem thế nào, câu thúc mình mà câu thúc cả người đi xem phải nghe từ đầu đến cuối, không để qua một lời nói, không bỏ nhãng một điệu gio tay. Một tấn tuồng ta thì tự-hồ một mâm cỗ đấy, thật là nhiều món ăn, mà không câu-thúc khách ăn phải gắp thứ gì sau thứ gì trước, không bắt ai phải ăn chỗ hết mọi thứ. Người ngồi xem tuồng, cũng như người đi ăn cỗ, chỉ cứ việc gắp việc mới, mà khách thích món gì thì ăn món ấy, lựa chọn trong mâm thế nào cho vừa no vừa thích thì thôi. Nửa chừng đến xem cũng được, nửa chừng đứng dậy về cũng không sao.

Mỗi về người ta thành ra một bài, một kiểu, một điệu múa, một bản đàn, một khúc ca. Khóc, cười, mừng, giận, ngay, gian, thành ra mấy cái khuôn sẵn. Người sành tuồng đi coi hát, không cần gì xem cho biết sự tích, hoặc nghĩa-lý đầu đuôi câu chuyện thế nào đâu. Cốt đi nghe đào Mỗ hát nam chỗ nào biết, cốt đi xem kép Mỗ đóng vai mình nào đó. Nghe một tiếng hát xuống hay, nhìn một điệu gio tay khéo, đánh liền hai tiếng chầu, như khoan khoái cả cân cốt. Quan viên với con hát có một cái cảm-tình với nhau, rất là tao nhã lý thú, người Âu-tây không sao ma lấy ý hội được những cái cao thú ấy của ta, cái rất thanh của mình người ta cho là tục, thật là một trực một trời.

Chúng ta xưa nay quen một cái quan-niệm ấy đối với mỹ-nghệ của mình, mà nay tự-dưng trông tượng được ra như mình cũng là người Âu-tây, cầm giác những cái cảm-giác của người Âu-tây, mà biết rằng không bao giờ người Âu-tây cảm-giác lại được những cái cảm-giác của mình. Cái cao-thú ấy thật là một cái quả riêng duy chỉ có người trí-thức Việt-Nam là được hưởng.

Trong phép diễn kịch, chúng ta đã thừ lối diễn theo lối Tây, tuy rằng đột ngột làm một việc mới xưa nay chưa hề làm, thì đối với nhà bình-phẩm Âu tây xét kĩ, cũng còn bập-bỗng nhiều lắm. Nhưng đại khái cũng đã tỏ được ra rằng mình hiểu như thế rồi.

Nay lại liên thí-nghiệm một nghề đóng tuồng để chớp bóng nữa.

Nghề này còi ở dáng-điệu mà thôi, không cần ở tiếng nói tiếng hát. Nhưng chớ có tưởng thế là một điều giản-dị, bởi cái khó đi đâu.

Diễn kịch thì vừa phải nói, phải hát, phải làm điệu bộ, nhưng người ngồi xem vừa nhìn bộ vừa nghe hát, thì cũng có khi trừ ý ở tiếng hát mà nhãng điệu bộ cho. Đến như người khách đi xem *cinéma* thì không nghe tiếng hát, chỉ chuyên xem dáng-điệu người đóng ma thôi, thật dáng-điệu ấy phải đúng lắm, thật lắm, thì coi mới hiểu. Gi cho khó bằng đóng tuồng câm, không nói ra mà vẫn được chuyện.

Điện không đủ rõ thì người xem không hiểu; điệu nọn ra quá mà lại không có tiếng hát đỡ, thì coi nó cũng chẳng ra trò gì.

Nghề này thật là khó, phải nhưng tay có thiên-tài mới làm ngay được. Mà trước hết phải những nhà có học thức mới làm thử được, đều khi thử đã được rồi, những nhà nghề mới nhân đó mà luyện thành tài được.

Các bậc có tài mà lại cao hứng về cuộc diễn kịch theo lối Tây đó, ngày nay chắc rằng có nhiều lắm.

Vậy tôi dám thỉnh-cầu những bậc ấy có giúp vào việc này cho thành hiệu. Các việc sắp đề, chia kịch, chọn đất, bài-trí, thì ông *Famechon* và ông *Thuerry* đã lo toan đủ cả rồi, chỉ còn chờ nhà tài-tử đến giúp nữa là khởi-hành mà thôi.

Ông nào bà nào muốn giúp thì xin lại ngay sở *Indochine Film* ở sau nhà Pommeraye, phố Tràng-tiền, (Rue de la Sapèquerie), hoặc lại bàn-quán xin sẽ có giấy giới-thiệu.

Ông bà nào lại thẳng sở *Indochine Film* thì xin cứ hỏi ông *Famechon* hoặc ông *Thierry* mà nói rõ là lại để giúp việc chớp bóng Kim-Vân-Kiều.

Tuy nói là giúp, nhưng việc này các ngài nào đã làm phải mất ngày giờ, thì Hội cũng chi lương bổng hậu lắm (trừ ra những ngài ngẫu-hứng muốn giúp không tiền thì bàn-quán và Hội Indochine film tạ ân lắm lắm và sẵn lòng hoan-nghênh) còn ngoại giả ai nhận đóng những vai khó nhọc có lương bổng định trước. Mà có lẽ thành ngay một nghề-nghiệp, vì những tay nào khéo, tất xong tích này, Hội còn dùng để đóng tích khác nữa.

Đến kỳ sau sẽ bàn riêng về mấy điều toát-yếu trong cái phương-pháp đóng *cinéma*, và sẽ bàn riêng về cách đóng Kim-Vân-Kiều.

Ng. V. V.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 11 Mai 1923

Việc nước Bảo

Sau khi chánh-phủ bị đánh đổ, khắp mọi nơi vẫn được yên-ổn

Nhân-dân hoan-hô chánh-phủ mới.

Cuộc hội nghị giảng hòa Đồng-minh

Các phái bộ Đồng-minh đã cho Ismet pacha biết các chánh phủ Đồng-minh quyết nghỉ về mọi việc ra làm sao.

Đại-tướng Pellé có đọc lời tuyên cáo của nước Pháp công-bố rằng nước Pháp không tưng hoàn cải những bản hợp đồng ký với các nhà có trái đơn của nước Hồ. Ismet pacha không phản đối điều gì, nhưng xin đến buổi chiều sẽ thương nghị với các nhà giám-định đồng-minh. Sáng ngày mai, lại sẽ hội-nghị. M. Hambeld nói rằng cuộc hội-nghị ngày nay không sợ không thành công nữa.

Việc trong hạt trú binh

Ở Dortmund có xảy ra việc đánh lộn nhau. Bà người, tại gia Đức bắn chết hai viên quân Pháp ở ngoài phố. Có mấy người khác trong thấy bèn đến bao lại đồn binh. Nhập, và khai rõ tinh dạng mấy kẻ giết người ấy.

Tin Trung-hoa

Ngày 31 Mai 1923

Hương-cảng đặc-điện

Thảo-luận liên quan đã chiếm-Tsi được Hạ-châu. Tại Fuzch kỳ lại có chiến sự

Tin Cố-duy-Quân

Trương-thiệu-Tăng cố ý khuyên can Cố-duy-Quân không nên từ chức, nhưng Cố không nghe, ngày hôm nay đã đệ thư xin từ chức.

Tin Phùng-ngọc-Tường

Có tin đồn rằng Phùng-ngọc-tường đã từ chức lấy bắc-biên-phòng đốc-biện

Tin Ngô bội-Phu

Ngô-bội-Phu điện về Bắc-kinh xin cấp cho Dương-Xâm quân-sưởng 20 vạn, để quyết đánh với Lục mã đốc-phó việc Tứ-xuyên.

Tin Lâm thành

Tào Côn và Vương thừa-Mân điện cho Hồng binh - Kỳ xin trù quân-sưởng để khuếch-quân-lỉ Lâm-thành được vững lòng.

Việc Ngoại-nhân bị bắt cóc

Lâm-thành phái-thủ là Tôn-mỹ-Dao đã thả một người ngoại-quốc tên gọi Hà-lỗ-bố đưa thư về Bắc-kinh. Ngày 19 vừa rồi, Trương-thiệu-Tăng đã hội-nghị tại Nội-các, định nghiêm-tiễu bọn lộ-phỉ đã điện triện Ngô-dục-Lan về Kinh. Đêm 14 vừa rồi bọn lộ-phỉ sướp phá thương-điếm và diêm-vụ-sở. Lính cảnh-sát đuổi đánh bắt sống được 3 tên giặc và bắn chết một người.

Ngày 1er Juin 1923

Hương-cảng đặc-điện

Hứa-sùng-trí đã đến Yết-sương. Điện-quân đã chiếm-sử được Pai-ngo lĩnh. Trương-hi-Nước chết ở Quảng-minh-Bọn hải-quân ở Sơn-đầu biến loạn, Tôn-đại-nguyên - soái đã bắt được Ou-thụ-Đức. Tại Huệ-dương có một trận huyết chiến.

Hỏa-xa dùng vô-tuyến-điện-thoại

Nay các tỉnh ta đã thông dụng điện thoại, tức là giây nói, khiến cho các việc công thương giao thông với nhau rất tiện lợi. Đến như các tàu chạy bể thì đã có Vô-tuyến-điện để giao thông với bờ và các tàu ngoài biển; mới đây quan Công-sứ bộ Thượng-thư Le Trocquer định đặt điện-thoại không giây ở các hỏa xa. ngài đã kê-cứu nhiều và cho đem thí nghiệm ở các chuyến xe chạy miền Bắc nước Pháp để các chuyến xe chạy giao thông với các nhà ga. Thứ điện-thoại này chỉ khác điện thoại ta thường dùng đây là không phải bắt giây phiền phụi.

Mới rồi ở Pháp đã thí-nghiệm ở nhà-ga Bourget, một người sếp ghi đã có thể nói chuyện được với một chuyến xe côn cách 50 thước tây thì đã kiểu hiệu lắm; nhưng máy điện-thoại này tất cả nặng chỉ độ 6 kilos mà máy thì chỉ có vài cái khung quấn giây đi trên toa và một đường giây cho ăn xuống bánh xe rồi truyền xuống đất. Tất cả máy mang đi lại được như một cái trấp con vậy.

Lại còn thí-nghiệm một chuyến nữa là ở ga với một chuyến xe tốc tực một giờ 50 kilomètres thì kết quả cũng đã mãn-nguyện và khi xe chạy nhanh chậm không có ngăn trở gì cho sự nghe, vì thế nào nghe cũng được rõ đều lắm, mà chuyến xe đó cách ga 17 ki-lô-mét từ Bourget sang Mitry-claye.

Ta trông mong rằng thượng-quốc mau mau tổ chức cho xong thì rồi các đường hỏa xa ở xứ ta có thể mong ảnh-hưởng được về sau nầy.

Những máy vô tuyến-điện thoại thì rất giản-dị và lúc dùng không khó gì, cũng như máy điện-thoại ta dùng bấy giờ, song chỉ khác là phải dùng một thứ bóng đèn gọi là «Lampe à 3 électrodes» giá mua cũng đắt và lại hay cháy bỏng, nhưng nay mai chắc các nhà chế tạo mỗi ngày một nhiều thì chắc rồi phải rẻ cho ai ai cũng có thể mua mà lợi dụng được.

Nam-Châm

VĂN UYÊN

Người bỏ dìn

Gan đến như ông mới thực gan.
Quản bao dãi dầu cái chiếc thân tàn.
Dang tay che chở cho dân sự,
Dương mắt nhìn xem khắp thế-gian.
Mặc kẻ đua ganh đường thế lợi,
Liều mình gìn giữ lấy giang-san.
Cuộc đời dâu bể xoay vần mãi,
Ông đứng trơ trơ chẳng chút sờn.

Cuộc đời

Kia ai chen chánh lại chen chân!
Xô đẩy nhau chi cõi bợi trần!
Hai chữ lợi danh lo hết kiếp,
Con người bon-bẻn bận chung thân.
Nghèo hè xuân phận tranh không kịp,
Khó đói kêu giời ở chẳng cần.
Ta cũng chẳng giàu mà chẳng tăng,
Của trời vẻ lện mặc ai khuôn.

Sư mô

Cũng kinh cũng kệ, cũng nam vô...
Sớm tối đèn hương đủ lệ chầu.
Mượn áo ca-sa che mặt thế,
Mõ cha cái giống bê-mang hoa.

Đ.-Đ.-Th.

Các vụ hội-nghị

Kỳ các vụ hội nghị vừa rồi đối với việc kiếp-án ở Lâm-thành có người đề xướng cần phải nghiêm-hiều, nhưng dư-luận cho rằng bây giờ mới nói việc nghiêm-hiều, thật đã quá chậm vậy.

Cuộc thi bài ca Ấu-trĩ-viên

Mấy lời đáp lại cô Lương-thị-Hiền

Bản quán tiếp được bức thư tỏi-của của M Đinh-văn Sum đáp lại cô Lương-thị-Hiền, xin lục đăng để các độc-giả nhàn lãm, nhưng xem trong bài M. Sum nói lần nầy đại-ý cũng như lần trước, vậy cuộc tranh-luận nầy chẳng nên nối lời làm chi. Từ nay M Sum và cô Lương-thị-Hiền tưởng nên tìm cái vấn-đề nào quan-thiết cho xã-hội mà bàn thì có ích hơn. Bản-quán xin nói trước rằng nếu cô Lương-thị-Hiền có gởi bài đáp lại nữa, cũng xin miễn đăng.

Đương khi tựa gối bỏ thìu, một mình thơ thẩn, bỗng tiếp được tờ báo ngày 4 Juin, mở ra xem, vừa thấy có bài kinh phúc của cô Lương-thị-Hiền vì mấy lời mừng của tôi hôm trước, thời vừa đọc vừa nghe những lời ý vị thâm-trầm của cô, khiến cho tôi phải bâng-khuâng lắc đa, ấy nay trong lòng, lấy làm cảm-kích lắm. Vậy nên có mấy lời nầy xin nói lại để cô được rõ cái cảm-tình của tôi đối với các bạn làng văn vậy.

Tôi lấy cớ vì sau khi bốn giải ca đã tuyên bố lên báo-chương rồi, thời có các bạn đồng song của cô, người thời đến thăm, kẻ thời viết thư đến mà mừng và khuyến-miễn cô, cho nên cô mới có mấy lời phi-lộ lên báo-chương, trước để cảm tạ, sau tỏ rằng sự trúng giải vừa rồi là một sự ngẫu-nhiên mà thôi. Lời thiết tưởng rằng: đối diện mấy lời cảm tạ cũng các bạn đến thăm, một bức thư trả lời cho những người báo tin thôi e có lẽ mặn nồng hơn. Tự khi mấy giải ca tuyên-bố rồi cho đến bây giờ, ngày nào tôi cũng đọc báo, mà tôi chưa thấy có tờ báo nào là có những bài mừng cô đâu, chỉ thấy có bài cảm cô trong tờ báo ngày 14 Mai mà thôi. Cho nên tôi mới có mấy lời xin mừng cô cho được toại, mà cô lại nói chinh ngay những người đạ-thị kỷ nầy còn tâm-lượng cho. huống chi tôi là một người ngoại-cuộc mà lại bình phẩm những lời nói sai lẽ ở như thế. Đó là cô chưa nghĩ, lời chẳng rằng những nỉ là về bậc đanh-nhân tài-tử mà đã dự cuộc thi ca rồi, cũng đã hiển thẩu những lời phi-lộ của cô có những tư-tưởng thế nào rồi, nhưng mà người ta không muốn nói là vì sao? một lẽ là vì sợ mang tiếng không được trăng tuyền, sanh lòng ghen tuông, một lẽ là vì lòng hâm mộ bạn nữ giới làm văn sau nầy được tiến-bộ, nên cũng không nói. Lấy lý mà suy, thời mấy lời cô nói trong bài ấy ai cho là thường có thể xét lại cục lại mà xem thời e cũng biết. Có lại nói rằng có một điều tôi tự đặt để ra mà buộc lỗi cho, thiệt oan cho tôi quá. Nếu có nghĩ lại cho kỹ, thì tuy lời ấy cô không nói thật, nhưng mà không phải lời của tôi đặt để đâu! Thiệt là một câu nói khoe, nhưng mà cũng một nghĩa với mấy lời của cô. Đó là tôi đoán lời nói của cô mà tôi cho có là muốn nói như thế. Vẫn biết rằng một miệng nói nên lời thì phải suy nghĩ. Song cô phải biết một lời nói có thể chỉ được nhiều nghĩa, đi được nhiều đường, nên tục-ngữ có câu nói bóng, có câu nói thật là thế đó. Mới nghe qua thì mấy lời của cô nói là thường, nhưng nghĩ cho chín thì có phải toàn là những lời đã đó chêm đây không khác gì cái ý của tôi đoán không? Tôi chắc rằng nếu độc-giả ai cũng hiểu cô ý-tứ của cô trước khi tôi có bài bình-phẩm, mà có hỏi lương-tâm cô lại thời e cô cũng hiểu lời trước kh- có có bài kinh-phúc.

Tôi là người ngoại-cuộc, tức là người ở giữa, tôi tưởng đã có nói cũng không lại gì, vả lại chữ kiến-nghĩa biết vì, làm cho lời quán cái thì sự trí thiển, nên mới dám tỏ những lời quê kệch lên báo-chương mà đàm luận. Thiệt là mỏ mói ra cũng theo thường, tự mình hổi mình, tôi cũng biết rằng những lời nói của tôi không đáng mà e rằng tai độc-giả. Nhưng đã cầm tờ báo mà đọc thời lời hay dở phải biết, đường hơn thiệt phải suy, nếu cứ nhắm mắt bưng tai thời sao cho khỏi phụ tấm lòng tác-giả. Vậy nên tôi mới có mấy lời vì lẽ tự nhiên mà nói, chớ cũng không dám công-kích đến ai, và lại tôi nghĩ lắm rằng: cần toàn trách bị lòng người ai cũng như ai. Thôi, đa ngôn đã quá, nói ít hay hơn nhiều, xin cô phải xét lại mới hiền. Và trên báo chương không phải chỗ tranh khẩu vậy.

Đinh-văn-Sum

HÀI ĐÀM

Câu đối tiến-hành

Một chú Khách ở mạn dưới lên một tỉnh thượng-du đề sinh nhai về cơ bạc. Lẽ gì tâm tính Âu-nam ta rất sùng bái cơ bạc. Khi cần nói nơi, ai nấy hoan-nghênh và chúa được bao lâu đã rất là yên gui-gui. Chẳng may chú vừa mới bị đau lại phải trở về dưới xuôi chữa thuốc. Mọi người lấy làm tiếc, bèn làm đôi câu đối tiễn-hành để tỏ tình luyến ái lẫn đậu đó thuốc men tới-tế.

Câu đối như sau nầy:

Anh em ở trên nầy, có được lên lên cho bỏ lỗ! Nào bạn ngọc sum vầy, nhớ lúc cùng nhau con *thìn cầu*,

Ông bác về dưới ấy, tuổi tác cũng chong lại, lên; song mình vàng đỏ lên, đến nơi đến nỗi lại cái *ban-miêu*.

Đố ai biết chữ bệnh gì?

Sơn-phong.

Tự do diễn đàn

Học để làm gì?

Bản-quán tiếp được bức thư này của ông nguyễn-văn-Đăng báo:

Cái vấn-đề «Học để làm gì?» nầy tôi tưởng thấy các báo-chương bàn đi bàn lại rất kỹ càng. Song tôi thiết nghĩ, thiển-nhiên nước ta đương ở vào cái hồi-đại «Học khoa» có mục-đích nay, dẫu cái vấn-đề đó báo đi bàn lại đến ngàn lần cũng không phải là vô-ích vậy.

Mọi lẽ «Học để làm gì?» các báo đã nói rõ rang, tôi không cần phải nói đến. Đây tôi cứ xin giải lời câu hỏi «Học để làm gì?» mà giải rõ theo cái mục-đích sau lắm của thiển-nhiên ta ngày nay. Cái mục-đích ấy nếu ta cứ nói theo mãi thì không biết ngày nào sự học của nước ta suy đồi đến thế nào!

Cậu học sinh kia, ngày ngày cắp sách đến học-đường, học-hành rất siêng năng, ta tưởi nói xem cậu học để làm gì? Chắc cậu không phải nghĩ ngợi một giây phút nào mà ứng thẳng ngay rằng: «Học để thi đỗ cử gì!» — Thi đỗ rồi để làm gì? Tôi đố rồi để làm lấy tiền chữ gì!» Ấy đấy, thiển-nhiên ta đại-khái đi học là để nói theo cái mục-đích như cậu này cả. Học để thi đỗ, học để kiếm ăn! Chao ôi! Mục-đích sai lắm! rất biết rằng: «Cơ thực mưu vực được đạo» Muốn làm việc gì trước hết hãy nghĩ đến kế sinh-nhai đã. Đã biết có kế sinh-nhai rồi thì mới cần tâm mà làm những việc ích cuộc lợi dân được.

Song có kẻ, khi kế sinh-nhai của mình chẳng cần rồi, tự cho là mình làm bết bổn phận của mình đối với xã-hội. Khi đã chiếm được một địa-vị nào có thể «kiếm ăn» được thì là cần-nguyện, thong-rong chơi bời cho phỉ chí, cho bõ lúc đèn sách nầu sử nói kinh, chang qui bao nhiêu năm học lớp, tới nay được mồi tháng năm ba chục thì là mãn-nguyện, e chữ thầy

lại giả cho thầy. » Ta ăn chơi cho bỗ... Công việc làm trễ nải, cốt cuối tháng « in xê » thế là đủ, nào ai biết đó là đâu... « Sống chết mặc bay tiền thầy bỏ túi ... » Ta thử hỏi những kẻ sai nhầm đó phỏng bao năm kinh sử của họ có bổ ích gì cho xã-hội chăng, hay chỉ thêm được tỉ mỉ một đục bại xã-hội thôi?

Tôi còn nhớ ngày nào tôi có ngồi tiếp chuyện một cậu mới tốt nghiệp ở trường « Canh-nông thực-hành » ở T. Q. và sơ bộ tỉnh nhà. Tôi thấy cậu học hành cũng hơi thông, ăn nói cũng khá. Tôi liền nói: « Này cậu ơi, Nhà-nước mới mở trường Cao-đẳng canh-nông ở Hanoi. Nghe đâu chân các cậu vào thi dễ lắm. Tôi xem cậu có thể theo được, nên cố đi một bước nữa cậu ạ, càng rộng kiến thức và có thể bổ ích hơn ». Cậu nghe tôi nói, ngạc nhiên, hai mắt nhìn tôi chòng chọc, cho là nói sai lắm lắm. Cậu nói «Kia! sao ông nói lạ thế? Thôi ông lẫm rồi! Ông tính bây giờ tôi còn học để làm gì? Mỗi tháng nhờ giới được ngót bốn chục... Thà bỏ ăn tiền.. Tôi tính để dành độ 5 7 tháng cưới người vợ... Thôi, học nữa cũng vô ích! Này ông nghĩ xem, thà ăn bằng thì đoàn-viên .. học nào bằng .. ! Trong nhà sung túc, mợ nó buôn bán cũng đỏ phong lưu. Còn liều lượng tha hồ cho tôi ăn chơi cho bỗ lúc bán vì học bánh vẽ vã... Ông tính tôi còn học để làm gì...? Thôi, học nữa cũng vô-ích, cốt tức dụng thì thôi! Còn để thì giờ mà chơi cười!!! » Cậu rõ đoạn, mới hả hê lấy làm đắc chí!!! Tôi nghe câu chuyện, chỉ nhổ dại và cười nhạt không biết trả lời làm sao.

Ôi! Mục-đích sai lầm! Thiếu-niên là nền tảng tương lai, Chỉ e sau này sẽ có ngày kia ân hận người thi đỗ, các sở đã người làm, dẫu thi đỗ cũng khó đường « kiếm xu », thấy gửi nếu hỏi các cậu: « Có nên học không? » chắc có kẻ trả lời ngay: « Học để làm gì? học về lính! » Ôi! các trả lời ngay thay! Ngày cho học gợi nước nhà! Ngày cho hậu-vận nước nhà! Hậu-vận nước nhà ở tay học thiếu-niên, mà thiếu-niên muốn làm cái hi-vọng của nước tất phải có học, nếu học sai lầm thế này, hậu-vận nước nhà trông cậy vào ai?

Vậy thiếu-niên nước ta nên chăm đến cái mục đích sự học của ta, mới có ngày mong mỏi may mắn được. Mong thay!

Kim-Kê Bái-Đạm

Phát phần thưởng

Tháng này là mùa phát phần thưởng vậy thì những thơ-sự các tỉ h phần-thưởng nói về phát phần thưởng là v đề cổ-nhiên rồi. Song nếu sở báo nào ông đăng nguyên-văn những bài tự-sự về việc phát phần thưởng với những *dị-của* đọc trong khi phát phần thưởng thì có lẽ mỗi ngày phải mở thêm một tờ phụ-trương mới đủ chỗ đăng, nào là *dị-của* ông trợ-giáo, nào là *dị-của* ông cảnh hương hội, ông phó hương hội, có khi lại thêm *dị-của* của quan nguyên quan phủ sở tại nữa. Cho được vừa ý mọi người thì báo-báo đặt cả những bài phát phần thưởng vào một mục, nhưng xin rất ngắn lại như là văn điện-báo vậy, còn những bài diễn-văn thì xin miễn đăng.

Hà-đông

Trường Vân-la

Trường Vân-la thuộc huyện Thanh-trì tỉnh Hà-đông hôm mồng 9 tây mới rồi đã làm lễ phát phần thưởng. Ông Ng.-đình-Phẩm sáng tạo trường ấy cũng cho sách vở giấy bút để khuyến-khích học trò. Hôm ấy thân hào hàng tổng cùng phụ-huynh học-trò đến dự đông lắm và xem ý các ông lấy làm cảm tạ ông Phẩm lắm, vì cái hảo-tâm của ông mà cuộc phát phần thưởng mới được vui vẻ như thế. Trường này mới lập độ đầu năm mà hãy giờ số học-trò đã đông gần chật bết chỗ như thế thì không phụ cái công ông Phẩm đã xuất tiền ra mà gây dựng nên nhà trường này.

Bắc-giang

Trường Cảnh-mỹ

Chiều chủ-nhật 10 Juin, trường Pháp-Việt Cảnh-mỹ (Tế-mại) thuộc huyện Yên-dũng có làm lễ phát phần thưởng trọng thể. Hôm đó giới tịnh rất rào, nên đông người đến xem lắm.

Nhà trường trần-thiết lịch-sự: cờ, đèn, bàn độc Quan huyện Vũ-ngọc-Liễn tới nơi, trường học đổi pháo, mời rượu bia, ông chưởng-giáo Vũ-văn Tân đọc bài diễn-văn, đều bằng-âm cả nhạc. Quan huyện trả lời rồi ông Vũ-văn-Tân lại đọc bài diễn-văn thứ hai nữa để khuyến-răn học-trò.

(Theo như tờ lại các của M. Bằng-sơn).

Cuộc công-thải Đông-pháp

Cuộc rút số lần thứ V

(Tiếp theo)

Mỗi số sau này được 100 đồng.

60.824	77.727	93.078	107.312
60.973	77.774	93.398	107.663
60.976	77.807	93.487	107.797
60 999	77.933	93.569	107.804
61.111	78.093	93.820	107.811
61.649	78.363	94.013	108.074
61.670	78 408	94.117	108 112
61 706	78.719	94.231	108.198
61.747	78.724	94.310	108.235
61.762	78.728	94.366	108.292
61 851	78.750	94.402	108.671
62.086	78.809	94.514	108.770
62 1-2	78.875	94 735	108.856
62.177	78.904	94 784	108.874
62 178	78.954	94.843	108.877
62 318	79.602	94 904	108.883
62.486	79.720	95 063	108.974
62.552	79.789	95 241	109.083
62 567	79.851	95.417	109 246
62.742	79.858	95.590	109.301
62.833	79.955	95 695	109 325
63.053	80.326	95 867	109.417
63.288	80.416	95.882	109 489
63.393	80 441	95.892	109.496
63.407	80.560	95.904	109.538
63.743	80.589	95 917	109.640
63 762	80.670	95 934	109.973
63 765	80 872	95 942	110.013
63.791	80.906	95 993	110.374
63 798	81.018	96 035	110.480
63 929	81.113	96 218	110.616
63.965	81.354	95 317	110.712
64.452	81.357	96 335	110.769
64.464	81.401	96.414	110.894
64.497	81.683	96 463	111.189
64 512	81.838	96 506	111.366
64.567	81.905	96 553	111.391
64.646	81.914	96 6-6	111.671
64.894	82.087	96 768	111.850
64 917	82.256	96.840	111.948
64.948	82.625	97.041	112.016
65.121	82 712	97.103	112.142
65.2-2	82.893	97 111	112.182
65.371	82.916	97.136	112.189
65.377	82.976	97.147	112.206
65 411	83.111	97.241	112.241
65 600	83.265	97.326	112.297
65 632	83.504	97 649	112.301
65.639	83.6-4	97.709	112.302
65.963	83.635	97 868	112.-09
66.084	83.789	97 918	112.651
66 206	83 819	98.063	112.917
66 508	83 994	98.271	112.986
66.536	84.254	98 342	113.061
66.698	84 414	95.401	113.074
66.800	84.491	98.604	113.128
66.866	84.539	98 691	113.206
66.963	84.-47	95.763	113.211
66.972	84.920	98.802	113.-08
67.110	84 934	98.991	113 634
67 141	85.008	99.065	113.765
67.181	85.038	99.109	113.824
67.298	85.091	99.208	113.8-0
67.302	85.129	99.366	114.299
67 334	85.209	99.413	114.302
67 396	85 479	99 994	114.356
67 457	85.875	100.184	114.723
67.622	85.885	100.302	114.738
67.757	85.964	100.413	114.851
67 971	86.090	100.718	114.932
68.280	86 260	100.955	115.139
68.600	86.558	101.053	115.170
68.746	86.750	101.066	115.234
68.989	87.022	101.336	115.401
69.431	87.025	101.394	115.412
69.455	87.92	101.445	115.447
69.502	87.07	101.715	115.451
69.5-1	87.585	101.716	115.493
69.588	87.418	101.-94	115.582
69.685	87.740	101.914	115.625
69.817	87.851	102.090	115 786
69.853	87 872	102.111	115.797
70.099	87.908	102.187	115.808
70.321	87.969	102.330	115.965
70 357	88.049	102.373	116.041
70 357	88.606	102.423	116.064
70.456	88.631	102.790	
70.611	88.681	102.804	116 182
70.694	88.722	102.893	116 227
70.769	88.735	102.968	116.338
71.483	89.315	103.098	116.348
71.871	89.318	103.188	116.709
71.926	89.376	103.299	116.792
72.085	89.401	103.359	116.917
72.302	89.485	103.501	117.061
72.435	89.514	103.577	117.372
72.506	89.541	103.641	117.621
72.723	89 602	103.657	117.745
72.729	89.760	103.699	117.645
72.815	89.790	103.935	117.700
72 894	89.796	104.007	117.864
72.9.6	89.925	104 024	117.875
72.945	89.942	104.108	117.912
72.970	89.959	104.345	117.933
73.291	90.418	104.423	118.201
73.554	90.614	104.461	118.283
73 611	90.656	104.466	118 814
73.732	90.705	104 928	118 707
74.065	90.727	104.970	119.071
74.194	90.838	104.717	119 350
74.205	90.876	104.985	119.399
74 315	90.985	105 131	119.439
74.565	91.039	105.137	119.487
74.720	91.189	105.305	119.690
74.857	91 280	105.321	119.774
75.130	91.441	105.328	119.846
75.182	91.504	105.528	119.863
75.345	91.537	105.566	119.895
75.521	91.672	105.590	119.983
75.582	91.701	105.617	119.988
75.612	91.866	105.629	120.033
75.614	92.069	105.755	120.088
75.876	92.099	105.766	120.112
75.938	92.115	105.877	120.278
76.353	92.189	105.079	120.285
76.463	92.353	106.303	120.383
76.491	92.37-	106.340	120.603
76.539	92.3-0	106 437	120.613
76.963	92.441	106.491	120.633
76.984	92.457	106.585	120.687
77.069	92.726	106.669	120.757
77.227	92.808	107.029	121.005
77.273	93.069	107.054	121.020
77.574	93.075	107.161	
121.060	121.518	122.308	122.973
121.254	121.620	122.522	123.094
121.256	121.743	122.524	123.471
121.321	122.190	122 872	123.539

Những phiếu quốc-trái có số ở trên này thì được lĩnh tiền tại các sở Kho-bạc trong cõi Đông-Pháp bắt đầu từ ngày 15 tháng bảy tây.

Khi lĩnh phải trả tiền thuế Nhà-nước đã định mà thôi.

Các người có những phiếu ấy phải đem nộp phiếu tại Kho-bạc từ bây giờ để tiện việc kiểm soát. Khi nộp sẽ có giấy biên nhận.

Tin sau cùng

Paris, ngày 11 Juin 1923

Ông Pierre Loti tạ thế

Ông Pierre Loti có chân trong ban làm việc tạ thế tại Hendaye, hưởng thọ bảy mươi ba tuổi.

Cuộc bãi nghị giảng hòa Đông-Âu

Nước Đức nói rằng chỉ có thể hoàn trả khoản bằng quan tiền nước Pháp hoặc bằng tiền tệ nước Thổ mà cái giá cũng bằng cái giá quan tiền Pháp ngày nay.

VIỆC HANOI

Gia bạc — Kể từ ngày 12 Juin 1923 giá bạc ở kho tính quan đoàn là 8 : 05

Thị-giá quốc-trái. — *Ngày 12 Juin 1923* : 3+/. 58. — 4+/. 1918 61.70 5+/. 1915-1916 75 10 — 5+/. 1920 88 50. — 6+/. 1920 87,05.

Quan Toàn quyền tại Cao-miên — Sáng sớm ngày thứ bảy, quan Toàn-quyền ở Kompongchem đã khởi-hành bằng ô-tô, với Sisowrèop thì có quan cai-trị Lamorti cùng các quan lấy, quan Cao-miên ra tiếp đón tiếp.

Buổi chiều ngài lại về Kompongchem, nhưng vì gặp trời mưa thì ngài phải dừng tại Kompong-Dêy và nghỉ đêm ấy đó. Sáng chủ nhật quan Toàn-quyền Escalon lại đi thẳng về Poom-penh, đến trưa thì tới nơi.

Ngài xem ra việc làm đường này đã gần xong lắm và khi làm xong thì giao thông với Bắt-tiền Bắt-thích dễ lắm. Quan Khâm-sứ Cao-miên và quan chánh Lục-lộ đã thông thuyết với ngài về việc xây cầu lát đá cho xong con đường ấy. Các nhà du-lịch sau này đi Bắt-thiên Bắt-thích không phải ngại cái nỗi khó khăn ở đường bộ nữa.

Quan Toàn quyền có thăm các nhà khách sạn mới, chỗ ý dụng cho các nhà du-lịch chỉ như mùi thì xong, ngài rất lấy làm ngợi khen hai quan Công sứ Desenlis và Lambert đã giúp cho sở Công chính một được nhân công và làm được mọi việc mau chóng như vậy.

Sau khi quan Toàn quyền đi inspecter thì chiều hôm qua ngài đã về đến Saigon.

Tin đường sá. — Quan Công-sứ Hưng-yên có điện về phủ Thống-sứ rằng con đường Bần — Hưng-yên đã đi-tô được.

Ngạch cai-trị — M. Samy (sarcveretty) quan cai trị ngạch ba, quyền ấy-viên của Chính-phủ tại tòa án Cai-trị Saigon được nghỉ sau tháng tư Pondichéry (Ấn độ) và ở Rochefort-sur Mer (Charente Inférieure).

SÁCH MỚI XUẤT BẢN

ẤU-HỌC TOÁN-PHÁP

CỦA

NGUYỄN-NGỌC-QUẢN

soạn

Giá 0$80 một quyển

Phát phần thưởng. — Đến chủ-nhật 17 Juin hồi 8 giờ sáng, tại Nhà-hát Tây sẽ phát phần thưởng cho các học-sinh các trường Tây cùng những phần thưởng danh dự và ưu hạng cho các học sinh ta. Cuộc lễ ấy có quan Thống-sứ Bloodlat làm chủ tọa.cht. Vanex là giáo-sư trường Trung-học thì sẽ đọc bài diễn-văn thưởng lệ

Kén một vai đào đóng Thúy-Kiều. — Ai đóng nổi sẽ có lương cao và sẽ có giải thưởng riêng của bản-quán.

Tiền thưởng nước đa phải trắng, mặt trái soạn, 25 tiền trở lại, rằng để trắng thì hơn, bằng rằng nhuộm rồi thì mỗi lần đóng phải đóng cách sơn trắng lại.

Ai muốn tinh-nguyện thì lại hỏi tại sở *Indo chine Film*, hoặc tại bản-quán,

Thi bằng Sơ-học Pháp-Việt. — Sáng hôm nay, tại trường Sinh-từ và trường Lò-đúc đã bắt đầu thi bằng Sơ-học Pháp-Việt, trường Sinh-từ cho các học-trò các trường công, được 581 người, trường Lò-đúc cho học-trò các trường tư, được 355 người.

Các đầu bài ra như sau này :

Bài âm tả

La région de Cao-bằng

Le cercle de Cao-bằng est incontestablement la région la plus saine du Tonkin. Le paysage y présente les aspects les plus variables. Tantôt c'est la forêt qui s'étend sur les massifs calcaires ou schisteux, la forêt plus touffue qu'en France avec une végétation intense, des lianes qui enserrent les branches et les troncs, des orchidées dans le creux des arbres et jusqu'à des poteaux télégraphiques qui persistent à pousser après avoir été coupés, dépouillés et replantés. Tantôt l'horizon s'ouvre, c'est le moutonnement des mamelons herbeux dont la succession ressemble aux vagues d'une mer geante. Tantôt c'est le pays de pitons calcaires couverts de végétation et séparés les uns des autres par des couloirs verdovants où circulent les torrents et où s'étalent au soleil les belles rizieres aux tons de turquoise.

Colonel Diguet.

Cau hoi

1. Quelle est l'idee générale du texte ? Dans quelle phrase se trouve-t-elle exprimée ?

2. Qu'est-ce qu'un piton ? un mamelon ?

3. Expliquez les expressions suivantes : l'horizon s'ouvre ; le moutonnement des mamelons herbeux.

4. Analysez grammaticalement les mots soulignes du texte.

5. Indiquez le nombre, l'espèce et la fonction des propositions contenues dans la dernière phrase du texte.

Luận Pháp văn

Vous écrivez à un ami pour lui raconter un voyage que vous avez fait récemment.

Où êtes-vous allé ? Comment ? Qu'avez-vous vu d'intéressant ? Quels plaisirs avez vous éprouvés pendant ce voyage ? Quels souvenirs en avez-vous rapportés

Bài tập viết

Chép một câu trong bài âm-tả.

So với bài am-tả kỳ thi bằng Sơ-học tây hôm no thì bài âm tả hôm nay khó hơn nhiều. Học-trò nào mà viết không mắt phết thì thật giỏi lắm.

Bắt đầu xướng danh từ 7 giờ mà mãi đến quá 8 giờ học-trò mới vào hết, thành ra đến 12 giờ trưa mới xong, chiều hôm nay 3 giờ thì tính, và nam ban thi về, nữ ban thi khảo.

Trường Cao-đẳng Pháp-chánh — Trường Cao-đẳng Pháp-chánh sẽ bắt đầu thi tối ngày tiếp tới ngày 15 Juin

Hội-đồng sát-hạch có :

M. M. De Sainte Michel Durcyat, phó chưởng-lý tòa Thượng-thẩm Hanoi chủ-khảo ; Gouslin, luật khoa tiến-sĩ cố-vấn tòa Thượng-thẩm kiêm phó giám-đốc tòa Tư-pháp ; Morché luật khoa tiến-sĩ chánh án tòa sơ cấp Hanoi ; Honlié, triết học khoa hoàng-giáp Berthe, tả lý tòa nhứt sở Tài-chính Đông-pháp ; Grand quan cai-trị phủ Thống-sứ ; Joyeux, quan phụ thẩm tòa án sơ-cấp Hanoi ; Leppe, Lục quan tòa-án thêm phần khảo.

Phòng khám bệnh

của quan Thầy thuốc tây

Phố Sang Điếc khi Hàn (Rue de Pipre) số nhà 8, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con. 6 c. 2562

Giải thưởng về Ấu-trĩ-viện. — Bản quán đúng như lời hứa trước ở trên tờ báo, ngày hôm qua đã sửa-soạn để các thưởng-phẩm để đợi các nhà trúng giải đến, bản quán chủ-nhân cùng đồng-nhân trong bản-báo nghênh tiếp một cách rất trân-trọng. Các nhà trúng giải trước khi lĩnh thưởng-phẩm có đưa một bài khảo mừng bản-báo, và gửi lời kính tạ quan Hoa-bộ Tuyngthư. Co-sốt-viên đại-biểu, thường-thư Bảo-đầu bội-tinh, Đan-viên, Phạm-v-Thụ đại-nhân là một vị phòng-sự khó khăn nhọc chủ-trương trong việc điểm-duyệt để giữ cho trọn lẽ chữ « Văn-hành công-khí » vậy. Trong khi chuyện trò, các nhà trúng giải đều vui lòng mà ngợi khen hội K. T. T. Đ. đã làm được nhiều việc công-ích, nhất là việc Ấu-trĩ-viện này, lại tỏ ra rằng Ngô-thị Quyên nữ-sĩ vì việc công-ích mà treo giải thưởng tài các ngài vì việc công-ích mà hoan-nghênh cuộc thi, chẳ không phải là chỉ tham về cái giải thưởng. Cái giải thưởng này chẳng qua cũng là một vật kỷ niệm trong cuộc văn-chiến vậy. Cô Lương-thị-Hiền cũng riêng gửi mấy lời cảm-tạ Ngô thị-Quyên nữ-sĩ đã bày ra cuộc thi này, lại tiền rằng chưa được tiếp-kiến cô lần nào, nếu được tiếp kiến thì sẽ xin theo gót bà chị để gia công hộ-hảo về các việc công-ích.

MẤY ĐIỀU NÊN BIẾT

Ngày mai thứ tư, tại rạp Palace, bắt đầu chương-trình mới, sẽ có đại-hội. Trong chương-trình như mọi có một phim chưởng rất hay, người làm trò rất giỏi.

Thực thế, trong phim ấy có cô Gachucha con gái xứ Basques, về Tây-bồ (dãy núi Pyrénées) đưa ta đi ngoạn cảnh xứ Basques, có giao-thiệp với bọn đánh cá ở đấy, có lại chữa lưới cho họ nữa. Có sinh-hoạt ở cái anh sáng mặt trời nóng bức ấy, ngọn lửa ái-tình, ngọn lửa đỏ-kỵ chẳng bao lâu mà bốc lên, cái cuộc sinh-hoạt của cô đến đây mới làm nổi rắc-rối cảm-động.

Trong phim ấy lại có Paoli, là một tay đỏ vật rất giỏi, và Chiquito de Combo, là một tay tung bóng rất tài lại đóm thêm làm trò vui nữa.

Sau lại còn hai hồi chuyện Le Roi du Cirque.

Cái chương-trình hay như thế, thì còn có gì nên chê nữa. Vậy nên đến xem mà suy xét, mà so-sánh.

Trường Nam sư-phạm — Trong số báo ngày 9 Juin, bản báo đã đề-danh-sách những người đỗ kỳ thi-tốt nghiệp trường Nam sư-phạm, nhưng dư toàn là tên những ông giáo tập sự ở các nơi về thi thực hành lấy bằng tốt-nghiệp sư phạm cả, còn danh sách những học sinh năm thứ ba cùng thi đỗ kỳ thực hành, lấy thì như sau này :

MM. Bế-đình-Khải, Ng-đức-Mão Bạch-như-Thăng, Nguyễn-đức-Hoàn, Đặng-văn Năng, Nguyễn-văn-Hoạt Nguyễn-văn-Nội, Trần-văn Chính, Võ-đì-Sán, Võ-văn-Giang, Nguyễ-trọng-Thuyết, Nguyễn-triệu Đạt, Phạm-đình-Ngưu, Đ-văn-Ngu Nguyễn-văn-Phương, Phan-đình-bảo.

Bắc-quán có lời mừng các ông giáo mới.

Corval chân-nhân qua Hanoi. — M. Corval đi truyền bá đạo tự-chiếu ở Vân-nam đã về tới Hanoi chiều hôm qua. Chân nhân định đến mai sang Tàu về phía Hưng-hóa, Quảng-đông, vân vân, rồi khi về sẽ sang Indo.

Tòa Thượng-thẩm. — Kỳ báo hôm na nhiều tin quá, vậy các việc ở tòa Thượng-thẩm xin hoãn đến kỳ báo ngày mai sẽ đăng.

V-khoa bác-sĩ Sarraille

5, Phố Thợ-nhuộm — Giây nói số 306

Xét nghiệm mọi mủ đàm rãi, phân, nước tiểu, bằng kính hiển-vi.

Chữa bệnh ho lao, bệnh giang-mai, bệnh tiết.

Bệnh đau đe dây, đau ruột.

Bệnh đàn bà

Nói được tiếng An-nam, không phải dùng thông-ngôn. Thao bạo, thứ năm, thứ bảy khám bệnh từ 8 giờ đến 6 giờ chiều.

Trừ ngày chủ nhật, còn ngày nào cũng từ 8 giờ 30 sáng đến 12 giờ trưa, xó hẹn ngày giờ cho bệnh-nhân đến chữa. 2930

Tòa-án trừng trị — *Ăn cắp quần áo của nhà thương.* — Tên Mai-v-Hêu ốm nằm ở nhà thương chữa làm phúc. Đến lúc gần khỏi bệnh, thì trèo tường trốn ra lấy cả quần áo. Đi đường thì bị lính cảnh-sát trông thấy bắt. Tòa phạt tên Hêu 2 tháng tù.

Không để không xót. — Lê-thị-Hoan là bàng thuốc lào có mua được một đứa bé 15 đồng làm con nuôi để được 4, 5 năm nay. Tháng trước thị nghĩ cho ăn cắp mấy cái đồ vật thì đánh đứa bé ấy một trận. Một hôm thấy em gái là Lê-thị-Huyện sang chơi lại sai đánh một trận bỏ lẻ bỏ cáng. Hồi thì hai thị ấy có nhận đánh mấy roi mà thôi. Tòa có hỏi rằng luật mua người cấm tại làm sao lại đánh mua trẻ con. Hai thị ấy đều khai rằng vì là đàn-bà đại dột không biết luật. Tòa phạt Thị-Hoan 200 quan và Thị-Huyện 100 về tội đánh đứa bé ấy.

Ăn cắp sở sách. — Tên Ng-ngọc-Trương làm thư-ký cho một người Tây bán rượu ở Đáp-cầu, khi bỏ việc lấy cả sổ sách đem đi không trả chẻ. Tòa phạt tên ấy 1 tháng tù và 25 quan nhưng cho án treo.

Lấy quạt máy cho thuê đem bán. — Tên Ng-hữu-Dương có thuê quạt máy của một người bán đèn điện rồi đem bán cho một người khác để trừ nợ. Tòa phạt tên Dương 1 tháng tù và 25 quan.

Giật khăn. — Tên Phạm-v-Uông vô nghề-nghiệp phải phạt 2 tháng tù về tội giật khăn của một người đi đường.

Lừa của chả. — Tên Trần-v Ngọ làm cai cu-ly phải bị chả là Hà-bá-Tuyên lừa thầu khoán kiếm lừa một cái va-lit trong đựng quần áo chăng 151 đồng và tiền Pháo-v-Quyên bị thua chán cái va-lit ấy đến được tho, vì xét không đủ chứng cớ.

Đấy tớ bắt tương. — Tên Ng-v-Toàn ở với M. Ngô lâm thư-ký ở phủ Thống-sứ nhân thấy đi chợ mua đồ ăn rồi lên đi, sẵn ấy làm liền cả thảy là năm lần. Bốn lần trước còn về, đến lần sau thì trốn biệt mà lĩnh tiền cả tên ấy lường mất 13 đồng của chủ. Có trát đòi tên ấy không đến tòa. Tòa phạt vắng mặt 2 tháng tù.

Thợ lừa chủ — Tên Ng-đức-Quang làm nghề thợ bạc vay tiền trước của chủ rồi không đến làm. Khi người chủ đi thưa thì anh tên Quang đã đến xong rồi, nên tòa tha cho.

CUỘC HỘI CHỢ THỨ NĂM

Đến tháng Décembre này thì khai-thị

Kỳ thi tú-tài. — Các bài toán học ra trong kỳ thi tú tài tây như sau này :

1°) Mouvement oscillatoire simple sur une droite.

2°) Mouvement cuvirligne Hodographe, accélération.

3°) Composition des vitesses.

Construire la courbe représentée par l'équation $x^2 4P - a^2 = 0$. A étant une longueur donnee, x et y les coordonnées d'un point.

Equation des asymptotes ?

Trouver les points d'intersection avec la droite $y = x + n$.

Discuter suivant les valeurs de n.

Phần thư nhì

Triết-học

Compositions de sciences naturelles

Mấy bài sau này được chọn lấy một :

1° La digestion.

2° L'absorption.

3° Structure et fonction du pancréas.

Compositions de sciences phisiques

Mấy bài sau này được chọn lấy một :

1° Electrolyse du chlorure de sodium. Différents cas.

2° Anhydride carbonique.

3° Chaux, platre.

Dissertation philosophique

1° La méthode des sciences physiques, observation et expérimentation.

2° Qu'est-ce que l'induction ?

3° Exposer la méthode de généralisation employée dans les sciences naturelles.

Thi bằng tiểu-học tây. — Bài toán học ra trong kỳ thi tiểu-học tây (B.E.)chiều hôm qua,nam ban với nữ ban chung nhau như sau này :

1°) Un champ a la forme d'un triangle rectangle dont les côtés de l'angle droit sont les racines de l'équation $x^2 - 23x + 138 = 0$

Calculer la surface et le périmètre de ce champ, sachant que la valeur de x est exprimée en mètres.

2° Pour recueillir un héritage de 79,0 0 fr. se présentent.

3 parents au 4e degré.

2 parents au 5e degré.

1 parent au 6e degré.

Le partage doit être fait en raison inverse du degré de parenté. Quelle sera la part de chaque héritier ? Vérification.

Một chuyện trăm mình rất kỳ. — Sáng hôm qua vào khoảng 10 giờ rưỡi, tại bờ Hoàn-kiếm lại xảy ra một cái bi kịch nữa, không biết trong năm nay lần nào là lần thứ mười mấy rồi. Đinh như cái bờ Hoàn-kiếm này là một nơi cho các cô chán đời ra đó mà thoát nợ trần vậy. Số là hai cô nhà càng phố Sinh-từ là Ng-thị-Dương 17 tuổi với. Thị Mão 16 tuổi không biết buồn bực chuyện chi mà chẳng nhau chẳng bước một cái dây lưng rồi giao mình xuống nước ở trước đền Ngọc-sơn. Khi hai ả đương lõ-n bốm dưới bờ thì trên bờ có lắm người trông thấy, một người cai-lục-lộ thành-phố là Ng-văn-Đính liền nhảy xuống mà cứu với cả hai lên. Đem vào sở Cẩm hỏi, nhất định không chịu nói thật: là vì lẽ gì mà trầm mình. Kỳ thay chuyện trầm mình này thật không khác nào một khúc liêu thuyền vậy.

Hội Trí-tri. — Quan Thống-sứ vừa trích ở số dự-toán Bảo-hộ lấy 600 đồng cấp cho hội Trí-tri Hanoi,

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Hiệu Nam Đào đổi chỗ | Cái nạn xe ngựa, xe đạp, xe tay và xe ô tô. — Chiều hôm qua hồi | Bài tờ dân xiêu. — Bản quán tiếp được bài sau này : | học trò con tả ở lớp tư và lớp ba trước. | Ta nên chú ý !! VIỆN VEM CHO VỸ

Hiệu Nam-Bảo đổi chủ

Tôi có lời bá cáo để các quí khách và thân bằng cố hữu biết cho rằng : tôi đã nhượng lại hiệu Nam-Bảo bán đồ vàng bạc ở phố hàng Bảo, số 16, Hanoi, cho về nhạc tôi tên là Đặng-thị-Trường, vì tôi đương công sự sở công ; cho nên không có phép đứng tên buôn bán nữa.

Các quí-khách có cần dùng hàng hóa gì, xin viết thư hay là thân đến hiệu đã có quản lý nghênh tiếp cũng như tôi. Xin các ngài chiếu cố cho.

Các thân bằng cố hữu có cần hỏi riêng việc gì với tôi, xin viết thư hay là thân đến chơi với tôi ở phố hàng Da, số 40, Hanoi thì lấy làm đa tạ lắm.

Kính cáo

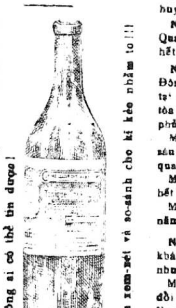
NGUYỄN-HỮU-QUÝ

40, Rue des Cuirs, 40 - Hanoi

Rượu bổ-đào

« TONIQUE TONKINOIS »

Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo bình tự nhiên ta nói đây, chớ không như có mấy thứ thuốc vẽ những hình gì làm trò cười cho trẻ con và người có tri không biết, không ai có thể tin được !

Xin xem-xét và so-sánh cho kĩ kẻo phiền to !!!

Ngày nắng ? thắng nhớ mua kiểu Khải-định thứ ba, tốt hơn các phòng tối xuất phát riêng.

Chiếm ưng cho được phòng cần MONTES tại đây, sẽ chỉ nên một thứ rượu bổ để dùng ngon đúng qua cái hạng, đúng như giá thường, trước lạ sau phải thì giờ cho qui được phong nhã ông đi là thành-giả.

Khâm thù

Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản xứ già, trẻ, đều dùng được cả ! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được ! *Giá bán rất rẻ : 2$25 một chai lớn, từ sáu chai giờ lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bán-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trẻ-chơi cho trẻ-con, lại kể những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-thuốc có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS

54, Phố Tràng-tiền, 54

HANOI

Xin nam Hộp thao ở trang thứ tư tờ báo này.

Cái nạn xe ngựa, xe đạp, xe tay và xe ô tô. — Chiều hôm qua hồi 2 giờ tại ngõ hàng Cá có một cái xe ngựa tải đồ của hiệu Phúc-Lợi, đụng phải một cái xe nhà của M. phán Thuần ở tòa Đốc-lý đỗ ở trước cửa nhà.

Cũng giờ ấy tại đường Thành, một cái xe đẹp của người cai cu li là Phạm-v-Miễn ngồi, đụng phải cái xe nhà của Mme Ng-thị Mai 23 tuổi nhà ở hàng Trống, số 67. Không việc chi đến người, chỉ hư xe mà thôi.

— Cái nạn to nữa là cái nạn chết người xảy ra chiều hôm qua lúc 6 giờ 15 tại đường Bờ sông. Một cái xe sắt do tên cu-li Trần-như-Giáp kéo cho một người đàn bà chừng 56 tuổi không rõ cần cước ở đâu, đi đến trước cửa nhà máy sợi cũ thì bị cái ô-tô số T. 211 đụng phải, người đàn bà ngồi trên xe bắn phăng xuống đất vỡ sọ. Rồi vào nhà thương chưa đến nơi thì đã chết. Lỗi tại bên nào Cảm và Tòa còn đang tra xét.

Mở trường học. — Kể từ ngày 1er Septembre 1923 trở đi, sẽ mở một trường Pháp Việt tại làng Đình-lập châu Tiên-yên (Hải-ninh).

Lương bổng của viên giáo-sư thì thuộc về công-quỹ Bắc-kỳ chịu, còn tiền nhà tồn lập trường và bàn ghế thì dân sở tại chịu.

Ngạch quan lại. — M. Chu-thế-Trương, thông phán hạng nhì, trợ tá huyện Kim-sơn được thăng.

Ngạch ký-lục — M. Bùi-xuân-Quang, ký-lục thực thụ hạng nhì, hết hạn nghỉ nay bổ đi Phú-thọ.

Ngạch thư ký. — M. Lê-đình-Đôn, thư-ký hạng tư, trước tòng sự tại sở Tài-chính, nay đổi sang ngạch tòa Sứ và bổ vào tòng sự tại tòa nhà phó Tổng-sứ.

M. Trương đình-Hoan, thư-ký hạng năm ở Bắc-giang, nay bổ đi tùy quyền quan chánh sở Tài-chính bổ dụng.

M. Lê-đình-Thước, thư ký hạng tư, hết hạn nghỉ nay bổ đi Hà-giang.

M Hoàng-quang Thụy, thư-ký hạng năm được tư dịch.

Ngạch khán-hộ. — Các viên khán-hộ mới có lệnh thuyên-chuyển như sau này :

MM Vũ-văn-Thục ở Thái-nguyên đổi đi Nam-định ; Lê-chung-Liêm ở Nam-định đổi đi Thái-nguyên ; Đặng-văn-Đức ở Hưng-yên đổi đi Thái-nguyên ; Lưu ngọc-Lan ở Thái nguyên đổi đi Hưng-yên ; Trần-khắc-Quan ở Hoa bình đổi đi Bắc ninh ; Trương Hoàng ở Bắc-ninh đổi đi Hòa-bình ; Hồ-đắc-Phổ ở Hà-đông đổi đi Cao bằng ; Trần-đình Lễ ở Cao-bằng đổi đi Hà-đông ; Vũ-v Liên ở Hòa-bình đổi đi Ninh-bình ; Ng-hồng-Phác ở Ninh-bình đổi đi Hòa-bình ; Hòa-văn-Viên ở Phú-thọ đổi đi Thái-bình ; Ng-v-Đỗ ở Thái bình đổi đi Phú-thọ ; Ng-v-Đam ở Quảng-yên đổi đi Yên-bay ; Bùi-công-Thục ở Yên-bay đổi đi Quảng-yên ; Ng-v-Tiến ở Ninh-bình đổi đi Sơn-la ; Ng-duy Từ ở Sơn-la đổi đi Ninh-bình ; Lê-phạm Hoán ở Haiphong đổi đi Bắc kạn ; Hoàng-văn-Luyện ở Bắc-kạn đổi đi Haiphong ; : Vũ-văn-Thục ở Bắc-ninh đổi đi Ninh-bình ; Ngô-v-Tấn ở Ninh bình đổi đi Bắc-ninh ; Ng-v-Thọ ở Phúc yên đổi đi Hưng-yên ; Ng-tại-Hiền ở Hưng-yên đổi đi Phúc-yên ; Trần-thân-Vinh ở Bắc-ninh đổi đi Lạng sơn ; Ng-như-Khuê ở Lạng-sơn đổi đi Bắc ninh ; Đỗ-xuân-Phi ở Lao kay đổi đi Haiphong ; Ng-văn-Thuật ở Hà-cối đi Lao-kay.

M Ng-v-Tuân khán-hộ Haiphong được nghỉ 3 tháng, tháng đầu cả lương ; 2 tháng sau nửa lương.

Bãi tổ dân xiêu. — Bầu quán tiếp được bài sau này :

Bãi cát sân làng Cơ xá-nam (thuộc về bộ ngũ) thuê cần thành-phố, mấy năm nay lở mạnh làm mất đến một nửa rồi — trước kia những 80 mẫu tây nay còn độ 40 mẫu — sắt đến cả những nhà ở của dân, hiện xảy cái đã phải giữ.

Hôm chủ nhật vừa rồi nước mới nhóm lên, thế mà vào hồi 1 giờ chiều đông nước chảy xói vào lở trong một tiếng đồng hồ mất đến 6, 7 thước tây, may thay lúc đó có 500 thước, sau dặc dần đến đi, cứ lở luôn như thế trong một ngày thì có lẽ mất hết bãi, mà nhà của cửa dân ở đấy giữ đi không kịp nữa : thành-phố cũng sở lục-lộ nên lưu tâm trù tính cách nào cho dân nhờ ! Dân phải cải ngay-sơ này thật là khổ, nào nhà cửa phải giữ chạy đi chỗ khác nhưng chạy ở vào đâu ! làm vào gần để thì sở Lục-lộ không cho phép, nhà dành xếp đỗ-ng, làm mai làm tập mà ở tạm ; nghề của dân là nghề trồng dâu chăn tằm, nay đất cát lở không có đủ mà làm, nhà gỗ đi xếp đồng không có buồng thì mà nuôi tằm, cái nguy-cơ bần của dân đã tuỳ ở trước mắt !

Hội-đồng thành-phố nên xét đến cải hiện-tình của dân mà đạc lại xem số đất còn bao nhiêu sẽ chiếu theo mà đánh thuế (nghĩa là giá bao nhiêu tiền một mẫu tây, nay còn có bao nhiêu đất thì đánh thuế bấy nhiêu thôi) ; lại còn một khúc bãi ở gần nhà bán dầu hỏa (Cie Standard) hiện nay cho người ngoại Hải trung, — nghe đâu gần hết hạn — hễ hết hạn thì cho dân thuê nốt như số đã biện cần dân thuê để lấy đất mà làm ăn.

Nghe như Hội-đồng thành-phố đã định rằng những bãi cát thuộc về thành-phố, thì chỉ cho dân cày cấy của thành-phố thuê thôi, nước sau rằng thành-phố có thì thành cái cảnh sau hay lấy cho dân nhờ, và mong rằng những ông hội-viên của thành phố ta trong khi hội nghị sẽ trần thuyết cái hiện-tình của dân Cơ-xá-nam đã kể ở trên này. Mong lắm thay !

Thực lai cảo

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Kính cáo các nhà lai cảo

Trong mục tuần lễ trước bản-báo phóng sự có tiếp được nhiều bài lai cảo của các ngài gửi lại, song xét trong những bài lai cảo đó toàn thị là những lời công-kích nhau trong việc mẫu tướng, hát chèo hay diễn-kịch mà thôi, không có gì là bổ ích cho độc giả cả ; vậy trong số nên xếp những bài lai cảo đó vào một nơi là hơn, chắc định không đăng bài nào, thì các nhà lai cảo cũng lượng thứ cho mà đừng viết thư thúc giục việc lấy làm gì nữa.

Khánh quốc kỷ - niệm tiết. — Trường Tư-thục Minh-đức ở Đường Bonnal xin mới xin được phép quan Đốc-lý để cho học sinh nước đến tối hôm thánh-quốc kỷ-niệm tiết, mồng hai tháng năm ta.

Trường ấy có non một trăm học sinh học với các trường tư-thục khác nữa có tới năm trăm tất cả. Hiện nay thấy đang chỉnh đốn các công việc như tập hát cho học trò làm đêm, may có và viết giấy đi mời một phường âm-nhạc. Nghe đâu trường Minh-đức có viết cả giấy mời bói Trí tri biền đồng tỉnh dự cuộc cho được thêm long trọng.

Những phố đã xin được phép rước đi qua như sau này :

Đúng 7 giờ tối khởi hành ở trước cửa trường Đường Bonnal rồi đi qua phố Monclay, đường Cát, (nếu bói Trí tri có dự cuộc thì đám rước sẽ dừng lại ở bột-quán bói ấy cho học-trò hát khúc khải-ca và phường nhạc trỏ khúc), phố Đầu-câu, đường Amiral Courbet, đường Paul Bert, Place Nationale phố Commerce, phố Khách, phố Hàng gạo, phố Tourane, cửa chợ sông Bonnal rồi về trường.

Trường Saint Joseph phát phần thưởng. — Đến thứ tư 20 Juin sau, đúng 16 giờ 30, trường Saint Joseph sẽ phát phần thưởng cho học-trò ở tại trường rất trọng thể. Chương-trình như sau này :

Âm-nhạc nổi khúc quốc-ca La Marseillaise, rồi đến học-trò sắp hàng đi riêm một vòng.

Âm-nhạc lại đi bài Jo'e du Retour và bài Stella, rồi đến học-trò tập thể-thao.

Âm-nhạc lại trỏ khúc Tonjours content nữa mới bắt đầu phát cho học trò con tà ở lớp tư và lớp ba trước.

Phát xong hai lớp này, âm-nhạc lại nổi khúc Chasse và phát thưởng cho hai lớp nhất nhì con tà. Đoạn những học-trò nhỏ hát mấy bài cổ-ca rồi thì bắt đầu phát cho học-trò con lây ở lớp ba.

Trước khi phát thưởng cho học-trò lớp nhất và lớp nhì con tây thì âm-nhạc lại đi bài Hamming và sau khi lại đi bài Kisses nữa rồi mới phát phần thưởng danh-dự. Đoạn đến bài nhạc Le chant du Départ nổi khúc là hết.

Trường Saint Joseph đã định đến thứ hai 3 Septembre, hồi 8 giờ, thì khai trường.

Trộm. — M. Melchov Eupéria, 32 tuổi, là người gảy đơn, thuê trọ ở khách-sạn L'Univers trình rằng đêm hôm 7 rạng ngày 8 trước có quần gian phi nhân lúc ngỏ cửa lẻn vào lấy trộm mất một cái ví trong có 21 đồng bằng tiền ở đây và 28 đồng bằng tiền xứ Philippines.

* * *

Cũng đêm ấy ở số nhà 74 phố Paris quán gian phi cạy cửa vào nhà Mme Ng-thị Ban lấy trộm quần áo và đồ vật đáng giá tất cả là 198 đồng.

Sở Mật thám đã phái người đi điều nã.

Lường món tiền khá to. — Một người đi thu tiền tên là Lê-huy-Phong lường của chủ buôn bán ở Haiphong, một món tiền khá to là 2.250 p

HÀ-BÌNH

Âu-trí-viện làng Xuân-tảo. — Ngày thứ bảy vừa rồi, quan Công-sứ Hà-đông cùng quan Tổng-đốc Hoàng-trọng-Phu đã về thăm Âu-trí viện làng Xuân-tảo. Sáng sớm hôm ấy, quan phủ s.-i cùng các thân hào trong làng Xuân-tảo đã đợi tại đình-sở để nghênh tiếp. Hồi 8 giờ thì các quan về tới nơi, trông thấy 16 con trẻ chơi đùa trong vườn Âu-trí-viện, đều lấy làm vui lòng, có chỉ bảo các cách vệ sinh và diễ-dụ về mục-đích cải-lương cho dân làng nghe. Dân làng Xuân-tảo có cử ông Âm Đỗ trần Liêm làm đại-biểu đem ra đáp tại mấy lời cảm tạ. Các quan xem xong Âu-trí-viện lại xem đến Hộ-sinh-viện, đều tỏ lời ngợi khen các việc cải-lương làng Xuân-tảo tuổi đã có thành hiệu vậy. Quan phủ nhân tiện có công cho Âu-trí-viện tổng Xuân-tảo một số tiền là 20 p. Hồ. 12 giờ thì các quan lại sang thăm các cuộc cải lương của làng Đông-ngạc.

HOA BÌNH

Trận mưa vừa rồi, — Trận mưa vừa rồi mới đổ đội tiêm sao, đồng đồng trong nửa tam hôm giời, cứ xâm xấp như là đổ cong nước, cọc đường của sở Lục lộ đương làm ở xã Caophong phần bị cây đổ chặn đường, phần thì bị nước lũ xô đầy, vì thế nên hư-hỏng mất nhiều lắm, phiên chợ Phương vừa rồi vắng ngắt, không có người ra họp nhợ công vì nỗi nước to quá họ không đi lấy những đồ lâm sản ra bán được, và những các ngả suối trong rừng, nước lũ to đỗ đội quá họ cũng không thể đi được, nay cái mạn nước to đã qua thì cái bệnh sốt lấy ở các làng nghe đã liền bộ nhiều lắm, tiết giới năm nay độc-địa lắm sao !

Trường Trương-minh-Sanh

Đến 1er Juillet này có mở thêm mấy lớp dạy trong vụ nghỉ hè.

Ban Thành-chung (cycle complémentaire) thì dạy Pháp-văn và toán-pháp từ 6 giờ rưỡi đến 9 giờ rưỡi.

Ban Sơ-đẳng (cycle primaire) thì vẫn có đủ các lớp dạy nam học sinh như thường mà dạy từ 7 giờ sáng đến 11 giờ, lại mở thêm mấy lớp dạy nữ học sinh từ 1 giờ đến 5 giờ, mà hai lớp nhất : lớp nhất A và lớp nhất B thì có hai bà giáo tây có bằng Brevet supérieur và một ông giáo Annam dạy.

Lại cũng ngày ấy, có mở thêm hai lớp như mấy năm trước để dạy mấy cậu học sinh đã đỗ bằng Sơ-học Pháp-Việt để thi vào trường Bảo-hộ hay là trường trung-học tây. Hai lớp ấy sẽ giao cho hai ông giáo trường Thành-chung Pháp-Việt dạy.

Vậy ai muốn xin vào học thì xin gởi đơn ngay đến trường.

Trường Trương-minh-Sanh lai cảo

3609

Ta nên chú ý !

Bệ này mới bắt đầu nóng mà đã thấy nhiều người mắc phải bệnh ngứa lở ngoài da cùng các bệnh đau xương và đau mạch máu, không biết rồi ít nữa đến mùa nóng nực thì các bệnh ấy phát ra nhiều dễn đâu ! và những bệnh này lại hay lây, nếu một người đã mắc phải mà không chịu chữa ngay để lây sang người khác, lâu dần lan mãi ra thì thực là một sự nguy to cho xã-hội.

Vậy ta nên chú ý !

Nên chú ý, thì làm thế nào ?

Nên chú ý thì kíp dùng ngay thứ thuốc :

DÉPURATIF SENSAL

là một thứ thuốc chế riêng ra để chữa các bệnh kể ở trên này. Thuốc Dépuratif Sensal này mà dùng vào xứ nóng như xứ mình thì thực không còn thuốc nào hay hơn được nữa ; vì chính-nhân đã xét nghiệm kỹ càng cái thời-tiết ở xứ này mà chế ra, như thế thì những thứ thuốc giải-nhiệt khác chế ra ở các xứ lạnh mà dùng ở xứ mình thiết tưởng không được hợp thời lắm vậy.

Thuốc này lại thần-hiệu đến cả chữa bệnh giang-mai kinh niên nữa.

Hiện có bán tại : Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE, 59, phố Paul-Bert, trước cửa hiệu Gô-đa trông sang.

緣生再

TÁI-SINH-DUYÊN

Bộ TÁI-SINH-DUYÊN (sự-tích Mạnh-lệ-Quân) của Nguyễn-đỗ-Mục dịch-thuật, mới xuất-bản tiền-biên. Giá bán 0$ 90, tiền cước gởi 0$ 20. Có gởi bán tại bản-quán và các cửa hàng sách.

2083

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có đăng các bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài tới-rấy đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhớ rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-bá ba chuồng mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,

Ed. MONTÈS,

54, Rue Paul Bert, Hanoi.

Hiệu ÍCH-KỶ

Ở Hanoi, phố hàng Giấy, số 58

Mở đã hơn 20 năm, bán các thứ sách học chữ Pháp, chữ quốc-ngữ, các thứ chuyện ta, giấy tây 3, 4, 8 cân, ngòi bút, mực bột, quản bút ba dâu đen, bút chì, sổ bà-đăm, bìa ngũ sắc, giấy vẽ, sổ croquis, tẩy Đâu-bò, vân vân.

Buôn ở bên Tây, hàng tốt, giá rẻ, buôn bán thực thà dâu cũng biết.

2064

SPORTSMEN!!

Vous trouverez les

RAQUETTES EXTRA SAIDA

BALLES TENNIS BUSSEY

et accessoires

Chez Société «QUẢNG-HƯNG-LONG»

N° 79, Rue des Paniers, Hanoi

2014

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Muốn được SÁU TRĂM BẠC (600$)

thì hỏi thể lệ CUỘC THI ĐỒ *của* HIỆU THUỐC LÁ "STIC" *mà thì.*

Thường vẫn mua thuốc "STIC" ở hàng nào thì lại hàng ấy mà hỏi

茂•MẬO-SENG•盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi

Máy nói số 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, công, chấn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của Nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Có cả gạch xây nhà bán.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2045 **Kập-thiện** kính cáo.

泰 NAM-THÁI•南

26, Quai Clémenceau, 26

(Tức là phố Bờ-sông, số nhà 26)

HANOI

Bản-hiệu có bán gỗ lim cây, gỗ lim phiến, gỗ lim xẻ thành khí, các thứ gỗ tạp, gỗ gụ, gạch xây tường và bán cả bàn ghế, tủ bằng lim, bằng gụ. Lại có nhận cả đóng các thứ đồ-đạc và các thứ lối cửa.

Hàng tốt giá hạ.

NAM-THÁI

Kính-cáo.

2073

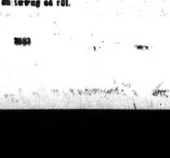
華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bè, Hanoi

號八廿牌門巷蓆行內河東

Chúng tôi kính-trình các quý khách biết rằng nay chúng tôi mới có sang : 1° Một hộp đồ ngà rất tốt như là ngà cho chạm rồng, vòng, điếu bát thuốc lá, đũa, vân vân.

2° Một hộp nhiều kinh đủ các thứ mọi, một đeo một trắng, một vàng, một mài là cây, vân vân. Lại có cả nhiều kính gọng bằng vàng tây, gọng bọc vàng, gọng đồi mồi, vân vân ; quý khách đến hỏi mà đeo những nhiều kính này thì hợp phép vệ sinh lắm lắm.

3° Một hộp đồng-hồ quả-quít đeo tay, đồng-hồ treo chuông, đồng-hồ bàn thước, đồng-hồ chăm-chăm, vân vân.

4° Một hộp nhiều nút, đồ nữ, lọ nữ, bát nữ, hồ nữ đủ thứ-kiểu hay là bày sẵn cũng được và tốt bình, vân vân.

5° Một hộp đồ mỹ-thuật ở Bắc-ninh sang.

Các thứ hàng mới sang kể năm sẽ trên này chúng tôi xin bán hạ giá, mong các quý-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm lắm.

Còn các đồ nữ trang, châu báu, ngọc ngà, vàng thì không kể, chẳng các quí-khách cũng đã tường cả rồi.

Cẩn-cáo

HIỆU PAO-VA

Phố Hàng Bè, số nhà 28, Hanoi.

2063

MỘT VIÊN THUỐC HƯỚNG CỦA ÔNG

Lương-y DEHAUT

uống trước khi dùng cơm, thì CHẮC ĐẶNG KHỎE MẠNH LUÔN và ngăn ngừa các chứng bịnh nguy hiểm hơi tai huyết hư hay là ăn không tiêu mà sanh ra.

Thuốc hườn nầy trị các chứng bịnh:

NHỨC ĐẦU, ĂN KHÔNG TIÊU, NẶNG BAO TỬ, CHÓNG MẶT, KHÔNG THƯ THỚI.

DEHAUT 142 Paris

BÁN TẠI: Nhà ông Lương-y DEHAUT, 142, Faubg. St-Denis Paris, cùng khắp trong mấy tiệm thuốc.

SẮP MỞ

Cửa Ba

PACHON Frères & Cie LYON

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

Rượu bổ-đào: TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xin xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất qui để trị các chứng bệnh như: kém ăn ngủ, mỏi mét, còm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ sức cho dân-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu nầy đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán **2$25** một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng.

Hiệu Bào-chế MONTÈS, 54, phố Tràng-tiền, Hanoi.

GIỞ VỀ GIÀ

thì thường hay đau đầu, tức hơi, chóng mặt, luôn luôn, đau thận, đi tạo, hay mệt và khó chịu trong người. Lúc bấy giờ thì những chứng tự máu lại càng hay có. Khi ấy nên dùng thuốc đặc-hiệu mà các lương-y ai cũng cho là công-hiệu. Thuốc ấy là:

Dépuratif Richelet

rất công-hiệu trong những bệnh đã kể ra trên nầy. Dùng nó thì kinh-nguyệt điều-hòa, không làm đau đớn gì cả. Thuốc nầy lại rất hiệu-lượng nhẹn-nhàng, bệnh sau nầy: đau xương, tự mán ở các huyệt-quán vô các tiền-bệnh-nguyệt đã nhắc là hắc-lào, mạn-ca các nốt mẩn, ván vân. Thuốc nầy bán ở các hàng lục-hợp to và các hàng thuốc nữa.

Bán sỉ xin cứ cùng tiệm.

Đồng-hồ đeo tay hạ giá

Mỗi cái **1$00**

Thưa các quý khách, những đồng hồ đeo tay của bản-hiệu vì giá bạn sao 8 quan nên chúng tôi xin hạ giá mỗi cái 1$00, nếu chiếu giá không bớt thời xin biểu cái kính giọng vàng cả hộp xin xem như sau nầy:

		giá trước		giá nay
Đồng hồ đeo tay chôn tối thấy giờ		8$40	nay	4$40
— id	có kim lý	6 00	—	3 00
— id	kim thép và kim vàng	4 80	—	2 80
— id	vuông thực xinh	8 80	—	4 80

Hễ các quý-khách chiếu cố cho 2 cái mà không bớt giá, chiếu giá trước) thời xin kính tặng 1 cái kính soi vàng đổi mới và 4 cái hộp kính aluminium và cả tiền cước nữa. Xin chiếu cố cho.

TONG-YUNE-TAI

2049 49, Phố hàng Ngang, HANOI

Đố ai hiểu thuốc bệnh tình (lậu và giang-mai) ở đâu hay? Ngài nào bị đã lâu hay mới, nên dùng thử thuốc của hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN, số nhà 46, phố Principale ở Đáp-cầu, vì thuốc của bản hiệu hầu khắp các nơi đều biết tiếng, đã mau khỏi bệnh lại chẳng tổn tiền và không hại sinh-dục.

Giá mỗi lọ độ bơn một đồng cả cước.

2082

Lở, ngứa, hắc lào

Các bệnh ấy dùng thuốc **POMMADE FLORENTINE** khỏi ngay. Thực là thứ thuốc tốt để trị các bệnh ngoài da.

Hỏi bạn hút thuốc lá

Bất cứ người bản-quốc hay là người Trung-hoa

Nên hút thuốc lá hiệu **CORONA** của Công-ty thuốc lá Đông-pháp làm ra chỉ để riêng cho hiệu **GUIONEAUD Frères** bán.

Thuốc lá ấy cuốn tinh bằng thuốc bên nước Algérie đem sang, giọng ngon mà lại thơm. Hút thuốc ấy không hại phổi.

Hút thuốc lá cuốn rồi và thuốc lá đời hiệu **CORONA** không ho bao giờ.

Không cứ người khỏe, cả người yếu mệt hút thuốc lá hiệu **CORONA** cũng không thấy khó chịu trong ti-vị.

Các bạn hút thuốc lá nên có ý nhận ra rằng thuốc ấy cuốn vừa to mà giá lại rẻ.

BÁN TẠI:

GUIONEAUD Frères

HANOI — HAIPHONG

AI MUỐN LÀM GIÀU

Bỏ ra **20** quan mà may ra được

500.000 quan

Mua một cái trái-đơn của Crédit Foncier Français để lấy 45 hoán lại (Obligation Panama de lots) thì mua phải nộp ngay 20 quan, rồi hai năm tháng nộp 20 quan, theo như lệ định trong hợp đồng vậy mỗi ngày đề dành 10 xu thì tính ra cũng gần 1 quan được.

Mỗi năm tiền lời đều là được ngay rồi số trái-đơn mà riêng mình được quyền xổ-hiệu, như là có tiền lời kỳ Mỗi năm đều có xổ số trái-đơn trong số số đó nào thì mình được tính quyền có tiền lời kỳ Mỗi năm đều có xổ số trái-đơn trong số số đó nào thì mình được tính quyền không có thì cũng thế. Lời lời có là 400 quan. Mỗi năm có tiền lời rất nhỏ, hơn 3 triệu 16.

Như vậy mua trái-đơn thì nào cũng lợi, không khi nào thiệt

CÓ NHỮNG LỜ SAU NÀY:

500.000 quan	—	280 lô	5.000 quan
280.000	—	1.320 lô	2.000
100.000	—	13.200 lô	1.000
10.000	—	1.760.000 lô: đều hoàn lại hết 400	

Người có trái-đơn được dự cuộc xổ số mỗi tháng một lần chi có. Mỗi lần xổ số như được trúng số không phải trả tiền. Các số xổ trong tháng ấy đóng với cái tên đem đã tại nhà ngân hàng, các nhà có trái đơn, có thể đến xem được, theo như điều khoản trong bản luật riêng ngày 12 Mars 1900. Bản luật ấy là một bản luật bảo chương, giữ gìn cho các nhà có trái đơn, không có điều gì phải ngại ngờ cả.

Năm nào cũng có 15 Février, 15 Mai, 16 Août, 15 Novembre thì rút số.

Các ngài muốn dự các cuộc rút số ấy thì xin ngay 20 quan, đến nhà

BANQUE NOUVELLE, 8 Rue Paperie, MARSEILLE, France

Các bệnh đòng, thổ, chuốt rút, đau đa dầy, vân vân... dùng thuốc:

POUDRE SAINT ANDRÉ

Chữa rất nhanh chóng, rất chắc chắn.

Thuốc ấy nhiều ông thầy thuốc dùng.

Giá bán: 0$85

Ở Bắc-kỳ có gởi bán tại

Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE

39, phố Paul-Bert, trước cửa hiệu Gò da và hồ Hoàn kiếm trông sang

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY

Công-ty **PHẠM-VĂN-PHI**

Công-Ty chúng tôi xin trình qui-khách biết rằng: kể từ mồng năm tháng giêng tây năm, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phố-Cụt và Phố-Cụt ra ga Yên-Lý. — Ở Phố-Cụt có 3 phiên chợ: Hễ ai buôn bán sầm sất lắm, các qui-khách muốn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các qui-khách ở đi lại đường Vinh-Đôngphà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin hỏi qui khách đành giấy thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ Riếu thì đánh giấy thép ra **PHẠM-VĂN-PHI Yên-Lý gare**; mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giấy thép cho **PHẠM-VĂN-PHI Đông-hà gare.**

3012

198

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bổ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối đàn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Sư cụ *Bợp tôn* đem bộ áo tăng-nhân của thượng-hoàng mặc xếp vào một cái rương nhỏ. Khi thượng-hoàng thay một bộ áo long-bào, rồi, ngồi ở trên ngựa, trông nghiễm nhiên là một bậc thánh-minh thiên-tử. *Hoàng-phả thiêu-hoa* và *Mạnh-gia-linh* lại sụp lạy, chúc cầu « Vạn-tuế. »

Thượng-hoàng truyền bảo *Mạnh-gia-linh* rằng:

— *Mạnh* tiên-sinh ơi! tiên-sinh nên thảo ngay một tờ chiếu-thư đưa về kinh-thành trước, để cho thái-hậu được yên lòng.

Mạnh-gia-linh tâu rằng:

— Muôn tâu thượng-hoàng! Quốc-bảo không có đây thì làm thế nào mà tế chiêu-thư cho được, vậy kẻ hạ-thần hãy xin viết một bản tâu sai người phi-báo về kinh-thành.

Thượng-hoàng gật đầu khen phải. Bấy giờ các quan văn võ đã kéo nhau đến. *Hoàng-phả thiêu-hoa* và *Mạnh-gia-linh* ra trước tuyên-cáo cho mọi người nghe. Các quan nghe xong, biết chắc là thượng-hoàng, không còn nghi ngờ chi nữa.

Quan tổng-đốc và quan tuần-phủ sở tại đều qui xuống để thỉnh-giá. Bấy giờ phường-tiễn loan-nghi, đã sẵn-sàng cả. Sư cụ *Bợp-tôn* cũng đem 500 lăng-nhân ra qui lạy để tiễn-tống thượng-hoàng.

Thượng-hoàng châm-chước lễ tạ đức phật-tổ. Hai bên nhạc-công cử nhạc, chuông trống vang trời. Khi làm lễ xong, thượng-hoàng lên ngồi trên bảo-tọa.

Hoàng-phả thiêu-hoa và *Mạnh-gia-linh* đứng hai bên. Sư cụ *Bợp-tôn* được ngồi một cái ghế trăm-hoàng bên cạnh. Ngũ-lang thì cầm gươm đứng bầu bên cạnh thượng-hoàng.

Thượng-hoàng phán rằng:

— Ta có ý mỏi-mệt, muốn thoái-lý trần-thế, từ khi xuất-du, đến đây đã 10 năm, không ngờ thái-hậu bị bệnh, thiên-đế vì có mục-tật, không ra ngự triều, để đến nỗi *Phi-giao* lộng quyền chuyên chính. Họa gian ác thì nhân đấy mưu phản, mà ngu-hoặc thần-dân. Bởi thế ta phải tạm về để chỉnh đốn triều-chính hễ khi trong nước được yên-bình rồi, sẽ lại đến ở chùa nầy. Ngày nay các quan văn võ đến cho được gặp kỳ lạ. Bao nhiêu thuế-má ở *Ngũ-đài-sơn* nầy đều miễn-trừ cả. Lại ban cho các tăng-nhân mỗi người một lạng vàng để may một bộ mũ-áo cà-sa mới, gọi là biểu chút tình ta đã ở đây trong 10 năm trời.

Các quan văn võ nghe lời chỉ phán, đều phủ phục tạ ơn. Quan tổng-đốc tỉnh hai đạo chiếu thư đã nhận được từ trước: một đạo nói việc thái-hậu lâm bệnh, và một đạo nói việc đi đón thượng-hoàng.

Thượng-hoàng mở xem, ưa nước mắt khóc. Khi xem tới nửa chừng thì bỗng bỗng nổi giận, nhưng sau xem hết, lại lâm-râm nhắm gật đầu.

Thượng-hoàng ngẫm nghĩ hồi lâu, rồi thở dài mà than rằng:

— Ai thảo đạo chiếu thư này khen cho cũng là xuất tay thông minh tài-học, nhưng không khéo lại ngòi bút của *Mạnh-lệ-quân* vương-phi, mới có được cái giọng văn tâm-huyết này. Xó: thay *hạnh-lệ-quân* thương thay thái-hậu! cũng qua chỉ vì vụng nghĩ, để thất sách một chút mà đi-luỵ đến mọi người.

Nói xong, liền cầm chiếu-thư trao cho *Hoàng-phả thiêu-hoa* xem. *Hoàng-phả thiêu-hoa* tem xong, qui xuống mà tâu rằng:

— Muôn tâu thượng-hoàng! sự tai biến này, chẳng may đời không có, nhưng không ngờ lại gây ra tự nhà kẻ hạ-thần. Xin thượng-hoàng chiếu theo quốc-pháp mà trị tội kẻ hạ-thần, để làm gương cho thiên-hạ.

Thượng-hoàng phán rằng:

— Quốc-cữu nói như thế thì lại càng tỏ cái lỗi của ta, nhưng thái-hậu có cái tài tiên-kiến, *Mạnh-lệ-quân* vương-phi có cái công phục quốc-tế, cũng đáng gọi là « Song tuyệt » mà ta và quốc-cữu đều phải chịu thua vậy. Lại nhờ có *Mạnh-gia-linh* tiên-sinh đây là một người tận trung báo quốc, cho nên ấn vàng mấy mới được vẹn toàn. *Phi-giao* dẫu là con nhà *Hoàng-phả*, nhưng cũng nhờ có nhà *Hoàng-phả* mà ngôi trời mới không đến nỗi chuyển dổi, thế thì cái công ấy cũng không nhỏ.

Thượng-hoàng nói xong, lại xem đến đạo chiếu thư nói ái tìm thấy, thượng-hoàng sẽ có trọng-thưởng, liền cả cười mà phán rằng:

— Ta có phải là đứa tội-phạm gì đâu mà giống chi nghiêm-nã như thế! thượng-tới cho thái-hậu, cũng khỏi-tâm lắm thay!

Nói xong, giáng chỉ truyền khởi giá. Thượng-hoàng đội mũ mặc áo triều-phục ngồi trên một cái loan-dư, hai bên cho hai cái quạt vẻ, lại có các quan văn võ đi ủng-hộ xung quanh.

Sư cụ *Bợp-tôn* tiễn ra khỏi địa-phận *Ngũ-đài sơn* thì cái đầu sup lạy. Thượng-hoàng gật nước mắt mà từ biệt sư cụ *Bợp-tôn*, rồi thẳng đường tiến vào thành-thành.

Khi tới kinh-thành, thượng-hoàng không đóng ở nhà hành-tại, ức khắc truyền chỉ tiến Kinh. Đi suốt ngày đêm, đi đến đâu đã có địa-phương quan nghênh tiếp.

Hôi đội quân-mã kéo đến ngoài Kinh-thành, đã trông thấy 4 phía mặt thành có cắm 4 lá cờ lớn, mỗi lá đề mấy chữ rằng: « *Phụng mệnh thái-hậu cung nghênh thượng-hoàng* ». Cửa thành bấy giờ đều mở rộng cả, các nhà trạm về cũng ngất trời.

Quân-sĩ mặc áo giáp vàng, đứng sắp hàng hai bên về đường. Các quan văn võ triều thần thì đều mũ áo triều phục qui để nghênh tiếp. *Hán-dương*, *Trần-dương* và *Chu-dương* cũng qui ở một bên.

Thượng-hoàng trông thấy 3 vị vương tử, động lòng thương xót, thở dài mà phán rằng:

— Bây giờ các con đều đã trưởng thành cả!...

Ba vị vương-tử nức-nở khóc hoài. *Tề-dương* là *Yên-mộc-hiện*, Thừa-tướng là *Nguyễn-long-quang* và *Bình-giang-dương* là *Hàng-hiên* cùng các quan văn võ triều thần đều phủ phục chúc cầu « Vạn tuế! »

Thượng-hoàng giáng-chỉ cho *Tề-dương*, *Nguyễn tướng-công* và *Hàng-dương* đến gần trước mặt. Ba người rón-rén đến trước mặt thượng hoàng, rồi cùng qui xuống đất, trót mũ ra mà xin tạ tội.

Thượng-hoàng phán rằng:

— Chẳng qua tại ta cả, các ngươi có tội gì! *Tề-dương* và *Nguyễn* tiên-sinh đây đều một lòng tận trung báo quốc, còn *Hàng-dương* kia lại vô tội mà bị giam cầm trong bấy nhiêu năm trời, ấy đều là lỗi lại ta đó!

Nói xong, truyền bỏ giám-cầm mở đội lại cho ba người ấy. Thượng-hoàng phán rằng:

— Bây giờ ta hãy vào *bái-yết Mạnh thái-miếu* trước, rồi sau mới vào nơm nội.

Thượng-hoàng lại hỏi:

— *Mạnh lệ quân* vương phi ngày nay bệnh-tình ra thế nào? Các con *Hoàng-phả Tương-dương* sao không thấy ra đây?

Nguyễn-long-quang tướng-công tâu rằng:

— Muôn tâu thượng-hoàng! *Mạnh-lệ-quân* vương phi bệnh đã thuyên-giảm, nhưng nghĩ mình đã phạm một điều đại tội, tự xin vào ở trong ngục-thất để đợi ngày hành-hình.

(Còn nữa).

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)